

Hermanis Paukšs

PIEKTAIS BAUSLIS
(melnā komēdija)

APOLONIJA
OTO
ANTONIJA
ANASTĀSIJA

1. skats

Apolonija. Cik baiga nakts, mans mīlais Oto!

Oto. Baiga gan, Apolonijas jaunkundz! Nu tik baiga, ka es teiktu, ka otru tādu neesmu vēl pieredzējis, ja vien būtu par to pilnīgi drošs! Šāda nakts, starp mums runājot, ir kā radīta dažādiem baismīgiem notikumiem!

Apolonija. Nu tad klāj tik galdu, mans mīlais Oto!

Oto. Ā – tātad mums būs ciemiņi, Apolonijas jaunkundz?

Apolonija. Man! Man būs ciemiņi, mīlais Oto!

Oto. Nu – jūsu ciemiņi ir arī manējie, Apolonijas jaunkundz!

Apolonija. Ka tik tā nu nebūtu, mīlais Oto!

Oto. Un kādi ciemiņi – vai jūsu līgavainis: daiļlais Leopolda kungs?

Apolonija. Bet, Oto! Vai tad tu neatceries, ka nabaga Leopolds vēl pavisam nesen nejauši gāja bojā autokatastrofā Bogotā?

Oto. Nu, protams! Kā es to varēju aizmirst! Viņa automašīna taču sadūrās ar manējo! Nabadziņš... Brīnums, kā es toreiz paliku dzīvs! Tāda nelaime! Tāda nelaime!

Apolonija. Beidz gaudot, Oto! Nav tik daudz laika. Leopoldu vairs nepamodināsi – lai miers viņa pīšļiem. Bet šonakt es gaidu ciemos Antonijas kundzi un Anastāsijas jaunkundzi.

Oto. Vai Antonijas kundze ieradīsies kopā ar vīru?

Apolonija. Bet, Oto! Kā tad Antonijas kundze var ierasties kopā ar vīru, ja viņa ir atraitne? Vai tad tu neatceries, ka nabaga Eižens gāja bojā tūrisma pārgājienā Kordiljēros?

Oto. Ak vai! Nu kā tad! Viņam paslīdēja kāja uz kalnu takas, un nelaimīgais iegāzās bezdibenīgā aizā! Es vēl mēģināju viņu pēdējā brīdī noķert, bet tikai svārku stērbele palika man rokās... Brīnums, kā es pats toreiz noturējos!

Apolonija. Klausies Oto! Beidz tagad brīnīties, jo manas draudzenes kuru katru brīdi būs klāt!

Oto. Un vairāk neviens?

Apolonija. Kam tad, tavuprāt, vēl būtu jānāk?

Oto. Nu ja – tik baismīgā naktī jau grūti sameklēt kādu, kas nabadzītes būtu ar mieru šurp pavadīt. Bet tad jau jums pietiks ar limonādi un kūciņām?

Apolonija. Bet, Oto!

Oto. Jau skrienu, Apolonijas jaunkundz! Jau skrienu! (*Prom.*)

2. skats

APOLONIJA SAMEKLĒ INDI.

3. skats

Oto. Ir ieradusies Antonijas kundze!

Apolonija. Lai viņa ienāk!

4. skats

IENĀK ANTONIJAS KUNDZE.

Apolonija. Mīlo Antonij!

Antonija. Mīlo Apolonij!

Apolonija. Cik sen neesmu tevi redzējusi!

Antonija. Jau veselu mūžību!

Apolonija. Ko tu saki! Jau veselu mūžību!

Antonija. Kur nu mūžību! Drīz jau būs divas!

Apolonija. Divas mūžības! Ak! Tas ir tik neaptverami! Kā tev ir gājis visus šos garos gadus?

Antonija. Tu neticēsi, bet man ir uzradies tēvocis, mīlo Apolonij!

Apolonija. Ko tu saki! Īsts tēvocis! Cik negaidīti!

Antonija. Jā, bet nabadziņš diemžēl ir smagi slim. Jau trešo gadu uz gultas. Un nekādi nespēj izvesēloties.

Apolonija. Ko tu saki! Jau trešo gadu?

Antonija. Jā. Viņam tā vajag labu kopēju! Un tad nu es nodomāju: vai tavš Oto nevarētu pasēdēt pie viņa?

Apolonija. Oto?

Antonija. Jā. Es pārcilāju domās visus man zināmos cilvēkus, bet labāku slimnieku kopēju par Oto vienkārši nespēju iedomāties.

5. skats

Oto. Anastāsijas jaunkundze ir ieradusies!

Apolonija. Nu ko – lai nāk tik iekšā!

6. skats

IENĀK ANASTĀSIJA.

Apolonija. Mīļo Anastāsij!

Anastāsija. Mīļo Apolonij!

Apolonija. Tik sen neesmu tevi redzējusi!

Anastāsija. Jau veselu mūžību!

Apolonija. Ko tu saki! Jau veselu mūžību!

Anastāsija. Kur nu mūžību! Drīz jau būs trīs!

Apolonija. Trīs mūžības! Ak! Tas ir tik neaptverami! Kā tev ir gājis visus šos garos gadus?

Anastāsija. Tu neticēsi...

Antonija. Bet, Apolonij! Ļauj taču arī man apsveicināties ar Anastāsiju!

Apolonija. Nu... ja tu uzstāj...

Antonija. Bet, protams!

7. skats

UZNĀK OTO AR KŪCIŅĀM UN SALEJ LIMONĀDI GLĀZĒS, KUR APOLONIJAS JAUNKUNDZE SAVUKĀRT DRAUDZENĒM IEBER INDI, KAMĒR TĀS SASVEICINĀS.

Antonija. Mīļo Anastāsij!

Anastāsija. Mīļo Antonij!

Antonija. Tik sen neesmu tevi redzējusi!

Anastāsija. Jau veselu mūžību!

Antonija. Ko tu saki! Jau veselu mūžību!

Anastāsija. Kur nu mūžību! Drīz jau būs četras!

Antonija. Četras mūžības! Ak! Tas ir tik neaptverami! Kā tev ir gājis visus šos garos gadus?

Anastāsija. Tu neticēsi...

Apolonija. Bet, Anastāsij! Vai tu negribētu to visu izstāstīt arī man?

Anastāsija. Bet, protams! Pie kā es paliku?

Apolonija, Antonija. Pie šiem garajiem gadiem!

Anastāsija. Ak jā! Jūs neticēsiet! Bet es esmu saderinājusies!

Oto. Un ar kuru tad no jūsu pielūdzējiem, Anastāsijas jaunkundz? Ar Bertoldu, Benediktu vai ar Bruno?

Apolonija, Antonija. Bet, Oto!

Anastāsija. Patiešām, Oto... vai tad tu esi aizmirsis, ka tie trīs nabadziņi... toreiz noslika... izbraucienā ar laivu... Titikakas ezerā?

Oto. Ak, piedodiet, Anastāsijas jaunkundz! Nu pareizi! Kā es to varēju aizmirst! Es taču toreiz vēl biju pie airiem! Vēl šodien atceros to

drausmīgo brīdi, kad visi trīs nelaimīgie viens pēc otra – pļunkt, pļunkt, pļunkt! – pārkrita pār bortu un sabira Titikakas ezerā. Gan mēģināju tos vēl ar airi izķeksēt... taču Bertoldam nelaimīgā kārtā pārsitu galviņu... Benediktam – trāpīju actiņā... bet Bruno – nejauši airīti par dziļu mutītē ieģrūdu. Ai, bēdas, bēdas! Kā man tā samisējās!

Labāk pats būtu ņēmis galu Titikakas tumšajos ūdeņos!

Anastāsija. Būs jau labi, Oto: laiks dziedē visas brūces.

Antonija. Jā – reizēm pat tās dziļākās.

Apolonija. Dažas vien vairs tikai paliek...

Oto. Bet nu gan – lūdzu pie galda!

Apolonija. Patiešām! Kāpēc mēs neejam pie galda?

Antonija. Nu tad ejam taču!

Anastāsija. Ejam!

Antonija. Ko tavs Oto mums te ir sabrūvējis?

Anastāsija. Kūciņas ir tīri labas!

Antonija. Un arī limonāde nav peļama!

Anastāsija. Patiešām. Man vēl vienu kūciņu, Oto!

Antonija. Man arī!

Apolonija. Nu tad man arī pie tās pašas reizes!

Oto. Trīs reizes pa vienai kūciņai! Jau skrienu, cienītās kundzes! Jau skrienu!

(Prom.)

8. skats

Anastāsija. Ko es tev gribēju palūgt... mīļo Apolonij... Mans līgavainis visumā ir ļoti labs cilvēks...

Antonija. Bet mēs taču to nenoliedzam.

Anastāsija. Kā tad. Un es jau arī nenoliedzu, ka jūs to nenoliedzat. Bet reizēm es jūtu... dažas nepilnības viņa audzināšanā.

Antonija. Tam vajadzētu būt briesmīgi.

Anastāsija. Ne jau nu tā, ka pavisam briesmīgi... tomēr reizēm tas mēdz arī krist uz nerviem... tāpēc es domāju... ņemot vērā vēl to, ka es gatavojos ar viņu precēties...

Antonija. Par to mēs nešaubāties, mīļo Anastāsij.

Anastāsija. Nu ja: es jau nemaz nešaubos, ka jūs par to nešaubāties. Būtu dīvaini, ja jūs par to šaubītos.

Antonija. Un vēl dīvaināk būtu, ja tu šaubītos par to, ka mēs nešaubāties.

Anastāsija. Pilnīgi pareizi. Un tāpēc es nodomāju... ka derētu manu Vikentiju... sapazīstināt ar kādu labi audzinātu cilvēku: ar tādu, kas spētu viņu labvēlīgi iespaidot. Un tad nu es domāju... domāju...

Antonija. Jā, mīļo Anastāsij: es arī domāju, ka te ir, par ko padomāt.

Anastāsija. Vai ne? Un tad nu es nodomāju, ka piemērotāku kandidatūru par tavu Oto, mīļo Apolonij, šādam nolūkam pat domādams neizdomāsi!

9. skats

Oto (*ienāk*). Vai dāmām vēl kaut ko pasniegt?

VISAS. Vēl vienu kūciņu, Oto!

Oto. Trīs reizes pa vienai kūciņai! Jau skrienu, cienītās kundzes! Jau skrienu!
(*Prom.*)

10. skats

Anastāsija. Nu tad kā, mīlo Apolonij?

Apolonija. Tu par ko, mīlo Anastāsij?

Anastāsija. Es par to savu līgavaini, mīlo Apolonij! Par Vikentiju taču! Un par tavu Oto...

Antonija. Viss jau būtu labi, mīlo Anastāsij... bet vispirms Oto nāksies pasēdēt pie mana mirstošā tēvoča Staņislava gultiņas! Protams, tikai tik ilgi, kamēr nabadziņš izveseļosies...

Anastāsija. Ā... tas nu nevarētu iet pārāk ilgi... Ja vien Apolonija tam piekrīt...

Antonija. Vai tu tam piekrīti, Apolonij?

Apolonija. Tikai tad, ja tam piekrīt pats Oto.

11. skats

Oto (*ienāk*). Vai dāmām vēl kaut ko pasniegt?

VISAS. Vēl vienu kūciņu, Oto!

Oto. Trīs reizes pa vienai kūciņai! Jau skrienu, cienītās kundzes! Jau skrienu!
(*Prom.*)

12. skats

Anastāsija. Lai mēs lieki nenervozētu, mīlo Apolonij, es domāju, ka tu jau tagad varētu Oto par visu apvaicāties.

Antonija. Jā, mīlo Apolonij. Bet mēs tikmēr iziesim dārzā: papriecāties par šaušalīgo nakti!

Apolonija. Izejiet gan, manas mīļās... Tāda vētra... un skrejoši mākoņi debesīs...

Antonija. Un mironīgi bāls mēness, kas šad tad parādās starp tiem...

13. skats

Oto (*ienāk*). Vai dāmām vēl kaut ko pasniegt?

Visas. Vēl vienu kūciņu, Oto!

Oto. Trīs reizes pa vienai kūciņai! Jau skrienu, cienītās kundzes! Jau skrienu!
(*Prom.*)

14. skats

Antonija. Mēs tad nu iesim, mīļo Apolonij!
Anastāsija. Jā – lai Oto tās kūciņas mums iznes dārzā!
Apolonija. Ejiet gan, manas mīļās... ejiet gan: svaigais pusnakts gaiss vēl
nevienam nav nācis par ļaunu...

ANTONIJA UN ANASTĀSIJA PROM.

15. skats

Oto (*ienāk*). Bet kur tad...
Apolonija. Mīļais Oto...
Oto. Jā, Apolonijas jaunkundz?
Apolonija. Ja tu zinātu, kā man ir apnikušas tās divas slepkavas!
Oto. Slepkavas jau katram ar laiku apnīk, Apolonijas jaunkundz.
Apolonija. Pat inde uz viņām neiedarbojas!
Oto. Bet šī jau nav inde, Apolonijas jaunkundz! Šai traukā ir cukurs! Es joka
pēc cukurtraukā iebēru indi, bet indes traukā – cukuru!
Apolonija. Ak, Oto!... Kāds tu gan man esi jokdaris...
Oto. Vai ne, Apolonijas jaunkundz!
Apolonija. Tev nāksies viņas pavadīt, mīļais Oto. Divām vientuļām sievietēm
ceļš naktī var būt bīstams... It sevišķi tas gabaliņš cauri mežam...
Tāpēc paņem drošības dēļ cirvi, mīļais Oto...
Oto. Katrā ziņā, Apolonijas jaunkundz! Kur tad nu naktī un vēl bez cirvja! Nē
– naktī bez cirvja nevar, Apolonijas jaunkundz!

16. skats

Anastāsija (*ienāk kopā ar Antoniju*). Nakts ir patiesi šausmīga!
Antonija. Un tad vēl šis rododendru brikšņiem aizaugušais dārzs!
Anastāsija. Un tad vēl vējš! Un debesīs skrejošie mākoņi!
Antonija. Ak! Un mēness mironīgi bālais vaigs!
Anastāsija. Bet kur mūsu kūciņas, Oto?
Oto. Tepat jau tās ir, mīļās dāmas! (*Prom.*)

17. skats

Anastāsija. Nu? Ko Oto saka par manu līgavaini Vikentiju?

Apolonija. Mīļo Anastāsij, Oto ir pārlicināts, ka drīz šī problēma tevi vairs neuztrauks.

Anastāsija. Ak! Paldies tev, mīļo Apolonij!

Antonija. Bet kādās domās Oto ir par manu tēvoci Staņislavu?

Apolonija. No rūpēm par savu tēvoci, mīļo Antonij, tu tiksī atsvabināta vistuvākajā laikā.

18. skats

Oto. (*ienāk*). Vai vēl pa kādai kūciņai, mīļās dāmas?

Antonija. Nu jau pietiks.

Anastāsija. Laiks posties mājup!

Apolonija. Oto jūs pavadīs cauri mežam.

Antonija. Ļoti laipni, Oto!

Anastāsija. Bet kam tev cirvis?

Oto. Ceļš naktī... vētrā... cauri mežam... ir ļoti bīstams!

Antonija. Nu tad – ardievu, mīļo Apolonij!

Apolonija. Ardievu, mīļo Antonij!

Antonija. Un neaizmirsti manu tēvoci Staņislavu, mīļo Apolonij!

Apolonija. To nav iespējams aizmirst, mīļo Antonij!

Anastāsija. Ak! Ardievu, mīļo Apolonij!

Apolonija. Ardievu, mīļo Anastāsij!

Anastāsija. Un neaizmirsti manu līgavaini Vikentiju, mīļo Apolonij!

Apolonija. To nav iespējams aizmirst, mīļo Anastāsij! Un arī jūs abas es nekad neaizmirsīšu!

OTO AR VIEŠŅĀM PROM.

19. skats

Apolonija. Cik baiga nakts... (*Ieber glāzē no cukurtrauka indi.*)

20. skats

Oto (*ienāk*). Šī nakts patiešām pilna šausmu...

Apolonija. Tu jau atpakaļ, mīļais Oto?

Oto. Jā, Apolonijas jaunkundz. Mums uzbruka jau tepat pie vārtniem. Viņi bija četri vai pieci... vai seši... vai septiņi... Visi melnās maskās... un ar baismīgi saverkšķītiem ģīmjiem.

Apolonija. Kādas šausmas!

Oto. Jā. Pirmajam, kurš mums uzbruka, es nekavējoties triecu ar cirvi pa galvu! Bet trāpīju nabaga Antonijas kundzei. Nu viņas dvēsele beidzot

sastapsies ar Eižena kunga dvēseli... un Antonijas kundze atkal būs precēta sieva, ne vairs nabaga atraitne.

Apolonija. Miers viņas pīšļiem.

Oto. Bet man nebija laika daudz domāt... un es triecu ar cirvi nākamajam!

Apolonija. Ak!

Otto. Bet trāpīju nabaga Anastāsijas jaunkundzei.

Apolonija. Kāda nelaime!

Oto. Miers viņas pīšļiem. Bet varu derēt, ka Bertolda, Benedikta un Bruno dvēseles jau trauc savai iecerētajai pretī. Un, ja Sātana kungam nebūs iebildumu, tad Anastāsijas jaunkundze varēs precēties ar visiem trim.

Apolonija. Bet laupītāji?

Oto. Redzēdami manus nāvi nesošos cirtienus, tie nobijās un aizbēga.

Apolonija. Un manu nabaga nelaimīgo draudzeņu mirstīgās atliekas?

Oto. Tās es ar pienācīgo cieņu apbedīju turpat pie vārtiņiem.

Apolonija. Lai viņām vieglas smiltis.

Oto. Arī akmeņi un māls.

Apolonija. Tāpat grants un zemes auglīgā virskārta. Tu esi pārguris no visiem šiem satraukumiem, mans nabaga mīlais Otto. Izdzer šo glāzi! Tā tevi spirdzinās.

Oto. Paldies, Apolonijas jaunkundz! Jūs vienmēr esat... tā rūpējusies par mani...

Apolonija. Un piedod, ja kaut kas nav bijis tā!

Oto. Jūs arī... piedodiet! (*Nodur viņu.*) Bet šo glāzi... šai baismīgajā naktī... es tukšoju par to, mīlie skatītāji... lai jūs nekad neaizmirstu piekto bausli: "Tev nebūs nokaut!" (*Izdzer glāzi un mirst.*)